
*Analýza spolufinancování agendy sociálně-
právní ochrany dětí a možného zavedení
pevného podílu spolufinancování ze strany
obcí s rozšířenou působností*

Srpen 2019

Shrnutí základních výsledků

- Sociálně-právní ochrana dětí se zaměřuje na pomoc a podporu ohrožených dětí, např. dětí týraných, zneužívaných, nebo zanedbávaných.
- Činnosti v agendě SPOD vykonávají na základě zákona orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), kterými jsou obecní úřady obcí a krajské úřady (hrazeny z příspěvku na výkon přenesené působnosti v gesci Ministerstva vnitra) a zejména však obecní úřady obcí s rozšířenou působností (ORP, kterou jsou financovány dotací na výkon SPOD v gesci MPSV), Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí nebo MPSV.
- Celkový počet pracovních míst na OSPOD ORP byl v roce 2018 celkem 2 534 a v roce 2019 se zvýšil na 2 547.
- OSPOD ORP evidovali ke konci roku 2018 téměř 180 000 případů.
- Pracovníci se při své činnosti řídí standardy kvality pro poskytování SPOD, které jsou pro ně závazné. Základním výchozím kritériem je nejméně 1 zaměstnanec ORP na 800 dětí (osob do 18 let věku), které jsou hlášeny k trvalému pobytu ve správním obvodu. Standardy kvality současně určují, že pracovníci OSPOD vykonávají výhradně činnosti spojené s agendou SPOD, kumulace agend nejsou přípustné.
- MPSV financuje agendu sociálně-právní ochrany dětí na OSPOD ORP prostřednictvím dotace na výkon sociálně-právní ochrany dětí. Celkem bylo OSPOD ORP v roce 2019 vyplaceno 1,506 mld. Kč, což je téměř 585 tis. Kč na 1 vytvořený pracovní úvazek. Osobní výdaje tvoří ročně více jak 90 % celkových výdajů hrazených z dotace (platy, odvody atd.). Zbýlých cca 10 % tvoří provozní náklady nebo náklady na vzdělávání pracovníků.
- Od roku 2014 došlo v rámci dotace na výkon SPOD k nárůstu osobních výdajů ORP o cca 62 %.
- Hlavním problémem současného systému je především každoroční zajištění dostatečného objemu finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu do kapitoly MPSV na účelovou dotaci na výkon SPOD.
- Míra spoluúčasti na financování agendy SPOD z jiných zdrojů než jen dotace na výkon SPOD pohybuje **v rozmezí 18 % až 28 % celkových výdajů**. Odhad výše spoluúčastí ORP je v rozmezí od 323 mil. Kč až 598 mil. Kč.
- Výkon agendy SPOD v přenesené působnosti je na úrovni obcí a obcí s pověřeným obecním úřadem kryt ze **státního příspěvku na výkon státní správy v rozmezí mezi 73 % až 100 %, z jiných zdrojů bylo uhrazeno 0 % až 27 % celkových výdajů**.
- V případě **krajů a hl. m. Prahy** byly náklady na výkon agendy SPOD vyčísleny v přibližné výši 97 365 tis. Kč, především ze státního příspěvku na výkon státní správy.

Míra krytí nákladů na pracovníka v přenesené působnosti na úrovni krajů ze státního příspěvku na výkon státní správy se pohybuje kolem 50 %.

- Z analýzy možného povinného spolufinancování vyplývá, že zavedení podílu ORP a krajů na financování je možné pouze v případě, že dojde na základě politického rozhodnutí k zásadní změně zákona o SPOD v pojetí financování výkonu přenesené působnosti v oblasti SPOD.

Obsah

Úvod.....	5
1 Standarty kvality a personální zajištění agendy na OSPOD ORP	6
2 Analýza míry spolufinancování agendy SPOD obcemi a kraji	8
Státní příspěvek na výkon přenesené působnosti	8
Obce a obce s pověřeným obecním úřadem (obce I. a II. typu)	8
Kraje (a hl. m. Praha).....	9
Dotace na výkon SPOD	10
Obce s rozšířenou působností (ORP).....	10
Stanovení míry spolufinancování ze strany ORP	11
3 Možné varianty nastavení transferu na financování výkonu SPOD do budoucna	13
1) Financování formou účelové dotace (zachování stávajícího stavu)	13
2) Financování formou náhrad vzniklých výdajů	13
3) Financování formou účelově vyčleněného státního příspěvku na výkon přenesené působnosti.....	13
Možnosti zavedení pevného podílu jednotlivých úrovní na financování	13
4 Závěr.....	15
Zdroje.....	16

Úvod

Tato analýza se zabývá financováním a spolufinancováním té oblasti sociálně-právní ochrany dětí, reprezentované zejména činností orgánů sociálně-právní ochrany (OSPOD), která se provádí na úrovni územních samosprávních celků - obecní úřady obcí, obecní úřady obcí s rozšířenou působností a krajské úřady¹.

Výkon činností v agendě SPOD je na základě zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o SPOD“) výkonem přenesené působnosti, při které je zaručeno financování v plné výši odůvodněných nákladů.

Při současném stavu je **problémem především každoroční zajištění dostatečného objemu finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu do kapitoly MPSV na účelovou dotaci na výkon SPOD, pro OSPOD ORP, kdy osobní výdaje tvoří ročně více jak 90 % celkových výdajů.**

Dotace se vyplácí ve dvou splátkách. První splátka je ve výši 50 % skutečně vyčerpané dotace v předchozím kalendářním roce a vyplácí se zpravidla v dubnu. Druhá splátka je vyplácena zpravidla v červenci a zároveň jsou vypláceny doplatky za minulý kalendářní rok. Výše dotace se stanoví na základě modelace v závislosti na výši rozpočtovaných finančních prostředků. Pro rok 2019 byla zvolena modelace, která vychází z počtu úvazků vytvořených pracovních míst. Vytvářených pracovních míst je v kompetenci ORP, která je vázaná standardy kvality.

Osobní výdaje jsou tím zásadním, co ovlivňuje výši potřebných prostředků transferu. Každá změna ve výši platů ve veřejné správě na základě nařízení vlády týkající se platů úředníků se výrazně projeví v nárůstu potřebného objemu prostředků pro tuto agendu. V tomto ohledu lze stěží hledat nástroje, kterými je možné růst objemu dotačního titulu zbrzdit (při zachování „mandatornosti“). Každá změna ve výši platů ve veřejné správě na základě nařízení vlády týkající se platů úředníků se výrazně projeví v nárůstu potřebného objemu prostředků pro financování agendy SPOD.

Nejistota ve výši přidělených prostředků vede k nemožnosti efektivně plánovat personální i materiální zabezpečení agendy na straně obcí z roku na rok a návazně naplnit kritéria standardů kvality, které musí OSPOD naplňovat. Obce jsou vázány povinnostmi plynoucími ze zákona a plněním standardů kvality, stát však musí garantovat financování v dostatečném rozsahu.

¹ Tato analýza se nezaměřuje na financování dalších veřejnoprávních orgánů ochrany dětí jako Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, Ministerstva práce a sociálních věcí nebo Úřadů práce. Také se nezaměřuje na financování pověřených osob, oblasti náhradní rodinné péče a institucionální péči (např. domovy pro osoby se zdravotním postižením, dětské domovy, výchovné ústavy, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc apod.).

Z analýzy možného povinného spolufinancování vyplývá, že zavedení podílu ORP a krajů na financování je možné pouze v případě, že dojde k zásadní změně zákona o SPOD v pojetí financování výkonu přenesené působnosti v oblasti SPOD.

1 Standarty kvality a personální zajištění agendy na OSPOD ORP

Od roku 2013 byly do činnosti orgánů SPOD zavedeny **standarty kvality** prostřednictvím novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí a vyhláškou č. 473/2012, o provedení některých ustanovení zákona o SPOD.

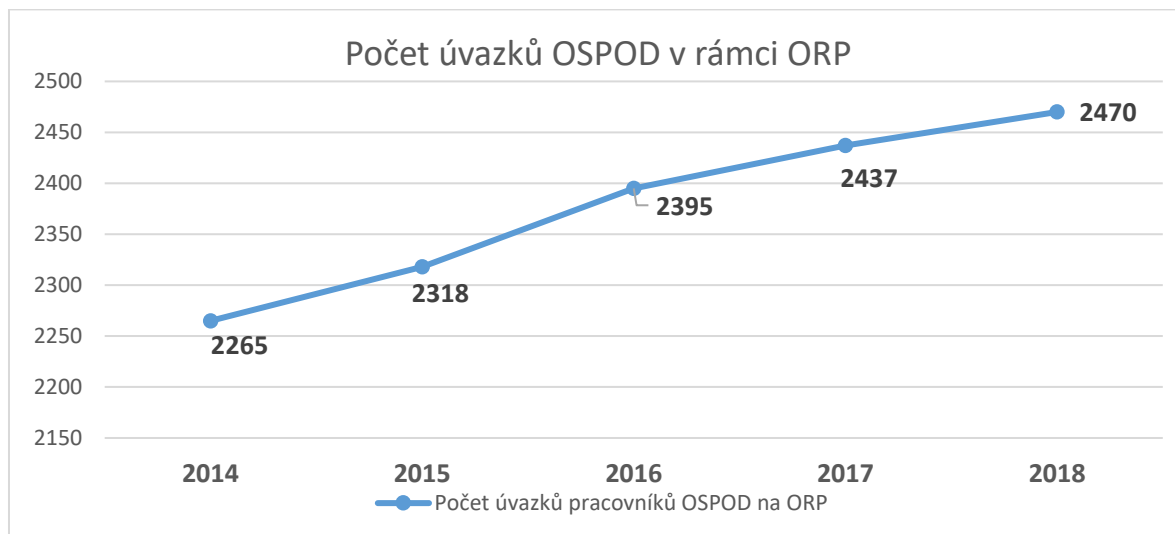
Tyto standardy, které jsou pro OSPOD ORP závazné, upravují zejména **prostředí a podmínky na pracovišti, místní a časovou dostupnost, informovanost o výkonu SPOD, profesní rozvoj zaměstnanců apod. Současně také stanovují minimální počet zaměstnanců na obcích pro zajištění této agendy.**

Z důvodu snahy o naplnění standardů roste každoročně počet zaměstnanců na OSPOD, viz znázornění růstu počtu pracovníků, ve výši úvazků, na obcích s rozšířenou působností v grafu č. 1. K roku 2018 bylo vytvořeno 2 534 a k roku 2019 celkem 2 547 pracovních míst.

Dlouhodobě počet vytvořených míst stoupá, aby byl naplněn personální standard kvality, který určuje pro ORP závazná vyhláška. Ne všechna místa jsou však aktuálně z důvodu nízké nezaměstnanosti, složitosti agendy a platových podmínek obsazena. Dle standardů kvality je počet zaměstnanců ORP zařazených k výkonu SPOD přiměřený spádové oblasti a náročnosti výkonu. **Základním výchozím kritériem je nejméně 1 zaměstnanec ORP na 800 dětí (osob do 18 let věku), které jsou hlášeny k trvalému pobytu ve správním obvodu.** Standardy kvality současně určují, že pracovníci OSPOD vykonávají výhradně činnosti spojené s agendou SPOD, kumulace agend nejsou přípustné.

Každý zaměstnanec pracuje s maximálně 80 rodinami, přičemž kurátor pro děti a mládež pracuje se 40 rodinami a pracovník, který se věnuje oblasti náhradní rodinné péče rovněž se 40 rodinami. Pracovníci OSPOD ORP evidovali ke konci roku 2018 téměř 180 000 případů.

Graf č. 1: Počet úvazků OSPOD v rámci ORP k 31. 12. daného roku, zdroj: MPSV

Sociální pracovníci na OSPOD ORP jsou zařazeni do 10. nebo 11. platové třídy. Podíl pracovníků v 11. platové třídě v současné době činí 25 %. Většinu pracovníků je vyplácen také zvláštní příplatek.

Až 90 % dotace na výkon SPOD je spotřebováno na osobní výdaje na pracovníky. Od roku 2014 došlo v rámci dotace v výkon SPOD k nárůstu osobních výdajů o cca 62 %.

Tabulka č. 1: Vývoj osobních výdajů od roku 2014 v rámci dotace na výkon SPOD v procentech, zdroj: MPSV

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nárůst oproti roku 2014	X	15	32	41	54	62
Meziroční nárůst	X	15	17	9	13	8

Tabulka č. 2: Přehled navyšování platů, zdroj: MPSV

Právní předpis	Datum navýšení	procento navýšení
Zákon č. 475/2013 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2014	1. ledna 2014	2%
Novelizace nařízení vlády č. 564/2006 Sb.	1. listopadu 2014	3,50%
Novelizace nařízení vlády č. 564/2006 Sb.	1. ledna 2015	3%
Novelizace nařízení vlády č. 564/2006 Sb.	1. listopadu 2015	3%
Novelizace nařízení vlády č. 564/2006 Sb.	1. listopadu 2016	4%
Novelizace nařízení vlády č. 564/2006 Sb.	1. července 2017	9,3%
Nařízení vlády č. 341/2017 Sb.	1. listopadu 2017	10%
Novelizace nařízení vlády č. 341/2017 Sb.	1. ledna 2019	5%

2 Analýza míry spolufinancování agendy SPOD obcemi a kraji

Financování přenesené působnosti v oblasti SPOD upravuje § 58 zákona o SPOD:

(1) „Náklady vzniklé v souvislosti s výkonem sociálně-právní ochrany, není-li dále stanoveno jinak, nese stát...“

Tímto, na rozdíl od ostatních agend má **být zaručeno financování v plné výši odůvodněných nákladů.**

Způsob financování výkonu lze v současnosti rozdělit **do dvou skupin dle způsobu transferu a příjemců:**

1. **Státní příspěvek na výkon přenesené působnosti** – tímto způsobem jsou prostřednictvím Ministerstva financí financovány obce, obce s pověřeným obecním úřadem, tedy obce I. a II. typu a kraje
2. **Dotace na výkon SPOD** – tímto způsobem jsou prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí financovány obce s rozšířenou působností.

Státní příspěvek na výkon přenesené působnosti

Obce a obce s pověřeným obecním úřadem (obce I. a II. typu)

V systému SPOD plní obecní úřady obcí I. a II. stupně funkci preventivní a poradenskou, kdy zajišťují vyhledávání ohrožených dětí, poradenství dětem a rodičům, mají povinnost poskytnout neodkladnou pomoc dítěti, které se ocitlo bez péče přiměřené jeho věku, a zajišťují dohledovou činnost. Výkon SPOD **představuje okrajovou agendu mezi ostatními agendami obcí.**

Výkon agendy SPOD v přenesené působnosti je na úrovni obcí a obcí s pověřeným obecním úřadem **kryt ze státního příspěvku na výkon státní správy v rozmezí mezi 73 % až 100 %.**

Analýza financování systému péče o ohrožené děti [2] odhaduje výdaje v agendě SPOD na základní působnost těchto typů obcí ročně okolo 11 mil. Kč, přičemž tyto výdaje jsou hrazeny z převážné části ze státního příspěvku na výkon státní správy, a výdaje obcí s pověřeným obecním úřadem navíc pak odhaduje ve výši 19,6 mil. Kč, kdy by zdrojem těchto prostředků měl být dotační titul MPSV na podporu sociální práce na obcích (údaje jsou odhadovány pro rok 2016).

Kraje (a hl. m. Praha)

Krajské úřady a Magistrát hl. m. Prahy vykonávají jako OSPOD v přenesené působnosti činnosti zejména v agendě náhradní rodinné péče a v systému SPOD zajišťují funkci koordinační, metodickou a kontrolní pro OSPOD na úrovni OÚ obcí a obcí s rozšířenou působností.

Pro krajské úřady a Magistrát hl. m. Prahy chybí účelově vyčleněná státní podpora, na což je MPSV ze strany krajů opakovaně upozorňováno. Činnost krajských úřadů je tak financována z jiných zdrojů, a to především ze státního příspěvku na výkon státní správy. Studie MV z roku 2018 [1] dochází k závěru, že **míra krytí nákladů na pracovníka v přenesené působnosti na úrovni krajů ze státního příspěvku na výkon státní správy se pohybuje kolem 50 %.**

Tabulka č. 3: Náklady krajů v oblasti SPOD v roce 2018, zdroj: MPSV

Kraj	Osobní náklady	Provozní náklady	Jiné náklady ²	Celkem
Hl. m. Praha	4 741 920 Kč	3 915 000 Kč	1 683 000 Kč	10 339 920 Kč
Jihočeský	3 619 404 Kč	1 744 537 Kč	377 455 Kč	5 741 396 Kč
Jihomoravský	6 672 618 Kč	473 526 Kč	921 341 Kč	8 067 485 Kč
Karlovarský	3 430 296 Kč	1 059 204 Kč	1 566 498 Kč	6 055 998 Kč
Královéhradecký	4 402 841 Kč	204 952 Kč	1 187 072 Kč	5 794 865 Kč
Liberecký	3 634 154 Kč	805 140 Kč	707 739 Kč	5 147 033 Kč
Moravskoslezský	4 478 210 Kč	1 108 850 Kč	5 750 000 Kč	11 337 060 Kč
Olomoucký	4 381 381 Kč	1 086 582 Kč	490 000 Kč	5 957 963 Kč
Pardubický	2 898 467 Kč	954 930 Kč	2 366 848 Kč	6 220 245 Kč
Plzeňský	4 028 776 Kč	641 850 Kč	1 000 000 Kč	5 670 626 Kč
Středočeský	6 284 052 Kč	320 280 Kč	1 686 991 Kč	8 291 323 Kč
Ústecký	5 418 493 Kč	839 065 Kč	1 300 000 Kč	7 557 558 Kč
Vysočina	3 277 963 Kč	382 464 Kč	1 740 434 Kč	5 400 861 Kč
Zlínský	5 163 576 Kč	197 663 Kč	421 556 Kč	5 782 795 Kč
Celkem:	62 432 151 Kč	13 734 043 Kč	21 198 934 Kč	97 365 128 Kč

² Položka „jiné náklady“ v tabulce zahrnuje podle informací krajských úřadů zejména výdaje na zajištění příprav žadatelů o pěstounskou péči (většina krajů za tímto účelem zřizuje příspěvkové organizace), lékařské posudky, vzdělávání atd.

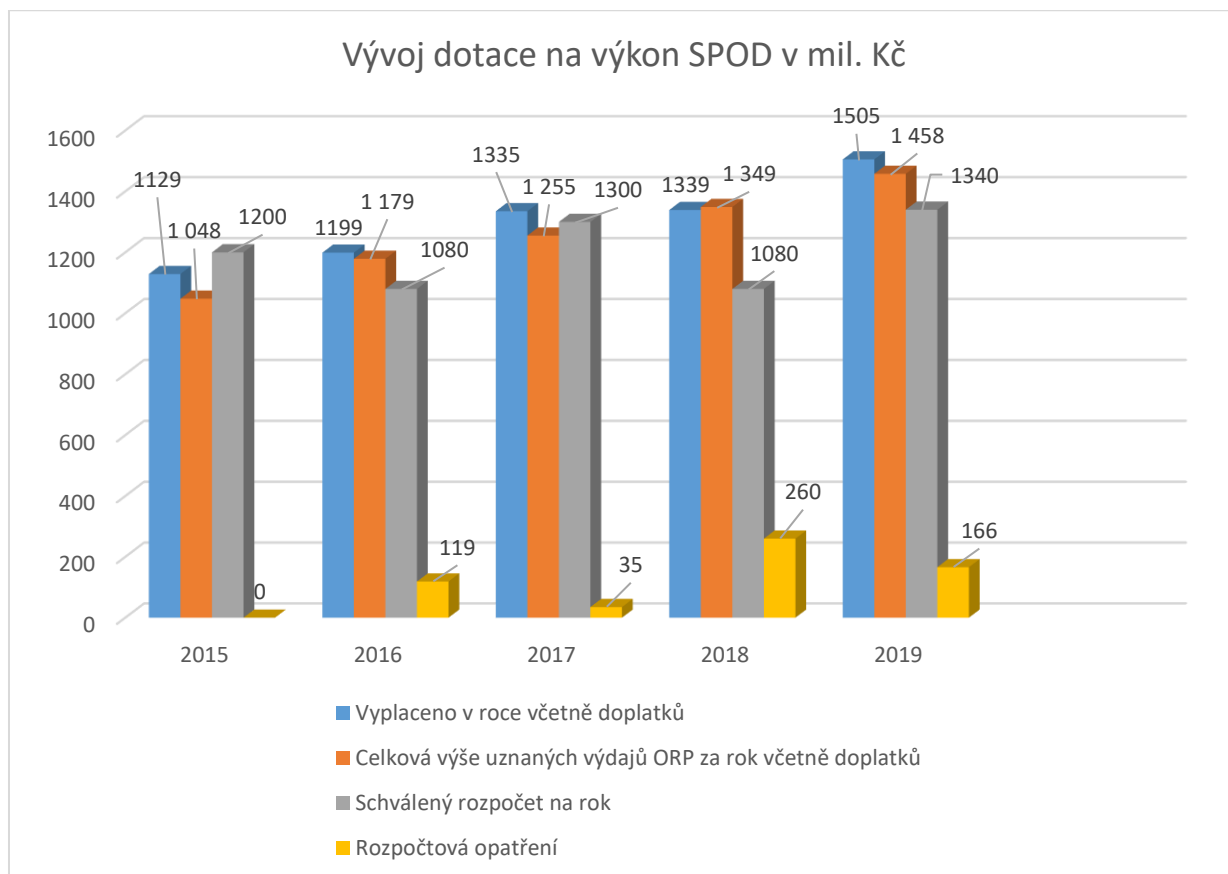
Dotace na výkon SPOD

Obce s rozšířenou působností (ORP)

Obecní úřady ORP jsou stěžejními orgány v systému ochrany práv dětí, neboť vykonávají sociálně-právní ochranu **vůči konkrétním dětem na místní úrovni**. Výkon agendy na této úrovni je jak z hlediska rozsahu samotných úkonů, tak z hlediska objemu financování klíčový. **Financování výkonu agendy SPOD na úrovni ORP je zajištěno formou zvláštní neinvestiční účelové dotace MPSV. Vývoj schváleného rozpočtu, rozpočtových opatření a celkových výdajů je možné vidět v grafu č. 2 a tabulce č. 4.**

Díky financování formou zúčtovatelné dotace má MPSV k dispozici podrobné údaje o výši a skladbě výdajů hrazených z dotace na výkon SPOD, avšak ani tato data nelze považovat za konečná. Přestože by měly ze strany státního rozpočtu být pokryty veškeré odůvodněné náklady ORP, které vznikají při zajišťování agendy SPOD, z vyúčtování výdajů je patrné, že některé obce hradí část výdajů z jiných prostředků.

Graf č. 2: Vývoj dotace na výkon SPOD, zdroj: MPSV

* pro rok 2019 byl učiněn odhad výše uznatelných výdajů

Tabulka č. 4: Vývoj rozpočtu dotace na výkon SPOD pro ORP, zdroj: MPSV

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Schválený rozpočet	850 000 000	1 200 000 000	1 080 000 000	1 300 000 000	1 080 000 000	1 340 000 000
Celkem k rozdělení (+ rozpočtová opatření)	850 000 000	1 200 000 000	1 199 500 000	1 335 500 000	1 340 000 000	1 506 000 000

Pro rok 2020 navrhuje MPSV alokaci ve výši 1 570 000 000 Kč.

Stanovení míry spolufinancování ze strany ORP

K dotačnímu titulu pro ORP vydává MPSV každoročně metodiku. Metodika rozděluje veškeré uznatelné výdaje do dvou skupin, na osobní výdaje a ostatní výdaje (provozní a věcné výdaje). Okruh výdajů, které lze z dotace hradit, však metodika omezuje. **Z dotace nelze v plné míře hradit veškeré výdaje vznikající v souvislosti s tím, že daná obec agendu vykonává, ale pouze výdaje, které lze k výkonu agendy SPOD přímo vztahovat.**

Z dotace lze hradit tzv. přímé režijní výdaje (materiál, vybavení kanceláří, energie, nájemné, pohonné hmoty, cestovné atd.), nelze však hradit nepřímé režijní výdaje. **Finance na tu část nepřímých režijních výdajů, které se s rostoucím počtem zaměstnanců úřadu nebo další vykonávanou agendou zvyšují (platy účetních, personalistů, úklid, podatelna atd.) a které obcím bezpochyby vznikají, lze považovat za spolufinancování výkonu agendy SPOD ze strany ORP.**

Skutečnost, že se mnohé ORP podílejí na financování výkonu agendy SPOD i z jiných zdrojů než je dotace na výkon SPOD, naznačuje i podrobný pohled na vyúčtování dotací. V položkách režijních výdajů mnohé obce nevykazují některé druhy výdajů, ačkoliv tyto výdaje musí obcím bezpochyby vznikat.

Např. v roce 2018 neuplatnilo v rámci dotace žádné výdaje za „energie“ z celkových 227 OSPOD (207 obcí a 22 MČ Prahy) celkem 81 obcí a MČ Prahy, výdaje za poštovné a telekomunikační služby pak nehradilo 48 obcí a MČ Prahy.

Tabulka č. 5: Struktura výdajů z dotace na výkon SPOD v letech 2015 až 2018, zdroj: MPSV

Rok	Výdaje z dotace SPOD celkem	Osobní výdaje				Ostatní výdaje				Výdaje specifické pro OSPOD (osobní i ostatní)	
		celkem osobní výdaje		z toho: superhrubé mzdy		celkem ostatní výdaje		z toho: režijní výdaje			
		v Kč	% z celkových výdajů	v Kč	% z celkových výdajů	v Kč	% z celkových výdajů	v Kč	% z celkových výdajů	v Kč	% z celkových výdajů
2015	1 048 207 637	949 253 230	90,56%	928 847 667	88,61%	98 954 407	9,44%	75 656 781	7,22%	X	X
2016	1 179 702 574	1 084 649 705	91,94%	1 054 640 372	89,40%	95 052 869	8,06%	86 923 734	7,37%	29 853 205	2,53%
2017	1 255 116 311	1 162 322 686	92,61%	1 129 718 225	90,01%	92 793 626	7,39%	86 679 406	6,91%	30 294 096	2,41%
2018	1 349 344 128	1 271 072 526	94,20%	1 246 355 682	92,37%	78 271 602	5,80%	74 813 574	5,54%	27 403 477	2,03%

Tabulka č. 6: Struktura výdajů hrazených z dotace na výkon sociálně-právní ochrany dětí v roce 2017, zdroj: MPSV

Druh výdaje	Podíl z celkového objemu dotace (%)
Mzdové náklady	67,38
Zákonné odvody, nemocenská a další typy pojištění	23,18
Vzdělávání a supervize	1,81
Materiál	2,41
Voda, plyn, elektřina, nájemné	2,18
Pohonné hmoty, leasing, cestovné	1,40
Ostatní	1,64

Odhad výše spolufinancování je na základě skutečných mzdových výdajů z dotace na výkon SPOD v r. 2018

Z čerpání dotace na výkon SPOD je známa celková výše mzdových výdajů v agendě SPOD pro rok 2018. Z tohoto údaje lze za pomoci vzorce Ministerstva vnitra vypočíst výši režijních výdajů, které obcím v souvislosti s výkonem agendy vznikají.

Celkové odhadované výdaje v agendě SPOD včetně „specifických“ výdajů v agendě SPOD (vzdělávání, supervize, právní a odborné služby, dary dětem) v roce 2018, a pohybují se v rozmezí 1 672 mil. Kč až 1 872 mil. Kč. Odhadovaná výše spolufinancování výkonu agendy ze strany ORP je od 323 mil. Kč do 522 mil. Kč, tedy 19 % až 28 % celkových výdajů vznikajících ORP.

V těchto odhadovaných částkách spolufinancování jsou zahrnuty jak výdaje, které jsou z dotace uznatelné, obce je mohou hradit, ale z různých důvodů k tomu nepřistoupily (nedostatečná výše dotace, upřednostnění vyšších výdajů na platy pracovníků před hrazením režijních výdajů, pracně vykazování a zajištění průkaznosti v případě některých druhů výdajů atd.), tak výdaje, které z dotace nelze hradit, tedy především nepřímé režijní výdaje (platy pracovníků podatelny, personální a účetní agendy atd.)

3 Možné varianty nastavení transferu na financování výkonu SPOD do budoucna

1) Financování formou účelové dotace (zachování stávajícího stavu)³

Varianta financování formou účelové dotace MPSV zajistí, že agenda zůstane v resortu, který se jí detailně zabývá. Také vzhledem k sociální citlivosti agendy je dotace vhodnější než příspěvek – je účelová (což u příspěvku nelze zaručit), tj. lze ji použít pouze, a právě na krytí nákladů agendy SPOD a dle aktuálního znění zákona na krytí veškerých nákladů spojených s výkonem. Současně je to ale varianta administrativně náročná a nezajišťuje finanční stabilitu obce, kdy obce dopředu nevědí, jakou přesnou částku obdrží a nemůžou tedy efektivně plánovat.

2) Financování formou náhrad vzniklých výdajů

V případě transferu formou náhrad se jedná o **zpětnou úhradu všech** oprávněných výdajů. Rizikem, které s sebou nese tato varianta je **nekontrolovatelný nárůst objemu prostředků, především z důvodu omezených možností kontroly čerpání prostředků** (v současnosti chybí nástroj kontroly u takového typu transferu). Tato varianta by vyžadovala podrobnou úpravu podmínek pro použití prostředků v zákoně o SPOD nebo prováděcí vyhlášce zákona tak, aby použití prostředků bylo kontrolovatelné a vyjasněn účel jejich použití.

3) Financování formou účelově vyčleněného státního příspěvku na výkon přenesené působnosti

Změna by vyžadovala úpravu zákona o SPOD („náklady nese stát“), které by znamenalo spoluúčast obcí na financování výkonu agendy.⁴ Tento způsob by zajišťoval motivaci obcí udržet personální obsazení OSPOD na úrovni požadované standardy kvality SPO. Jiné způsoby stanovení výše státního příspěvku by mohly vést ke snaze snižovat stav pracovníků OSPOD za účelem „úspory“ prostředků na provozní výdaje OSPOD nebo zcela nesouvisející výdaje. Závažným rizikem této varianty je ztráta garance v použití prostředků na daný účel, což zaznívá také ze strany zástupců některých OSPOD obecních úřadů ORP, kteří se obávají, že v případě ztráty účelovosti transferu nebude vedení měst dobrovolně dostatečně podporovat činnosti OSPOD.

Možnosti zavedení pevného podílu jednotlivých úrovní na financování

Zavedení podílu ORP a krajů na financování je možné zvažovat v případě, že dojde k zásadní změny zákona o SPOD. Spolufinancování krajů a obcí je možné zvažovat v rámci varianty stanovení pevného procentního podílu spolufinancováním, nebo stanovením pevné paušální platby hrazené ze státního

³ Dílčí závěry studie Ministerstva vnitra z roku 2018 uvádí: „OSPOD je velmi specifická a ohrožených osob se dotýkající agenda. Proto je tak vhodné, aby zůstala i za cenu vyšší administrativní náročnosti pro obce v gesci resortu, který se jí detailně zabývá. Studie dále uvádí: „Dotace je zúčtovatelná, tj. tato varianta je problematická, administrativně náročná: připravit žádost o dotaci je časově náročné stejně jako zajištění správné administrace celého procesu včetně vyúčtování dotace, následně pak příprava podkladů pro příp. kontroly. Navíc obce nemusí dopředu vědět, jak velkou dotaci obdrží, jelikož např. MPSV rozděluje finanční prostředky, jejichž finální výši se dozvídají v průběhu 1. kvartálu daného roku, pro který je dotace určena. Obcím se tak obtížně nastavuje finanční plán a počet pracovníků pro danou agendu, protože mohou obdržet menší částky, než žádaly“.

⁴ Stanovení výše podpory by bylo možné obdobně jako v případě financování veřejného opatrovnictví v rámci příspěvku na výkon státní správy, kdy je obcím přidělována paušální platba na jednoho opatrovance. V případě agendy SPOD by přicházela v úvahu paušální částka na úvazek pracovníka orgánu SPOD.

rozpočtu, kdy výdaje nad tuto částku hradí ORP, nebo vymezením konkrétního okruhu výdajů, které lze hradit z prostředků státního rozpočtu, kdy výdaje mimo vymezený okruh hradí ORP.

4 Závěr

Současná podoba financování je problematická zejména kvůli nutnosti každoročně obtížně vyjednávat finanční prostředky přidělené ze státního rozpočtu do kapitoly MPSV. Je nutné si uvědomit, že osobní výdaje tvoří ročně více jak 90 % celkových výdajů realizovaných ORP při výkonu agendy SPOD. Osobní výdaje jsou tedy tím zásadním, co ovlivňuje výši potřebných prostředků transferu. Každá změna ve výši platů ve veřejné správě na základě nařízení vlády týkající se platů úředníků se výrazně projeví v nárůstu potřebného objemu prostředků pro financování agendy SPOD. V tomto ohledu lze stěžít hledat nástroje, kterými je možné růst objemu dotačního titulu zbrzdit.

Obce jsou vázány povinnostmi plynoucími ze zákona a plněním standardů kvality, stát však musí garantovat financování v dostatečném rozsahu. Analýza předkládá varianty podoby transferu na financování výkonu SPOD. Zavedení podílu ORP a krajů na financování je možné pouze v případě, že dojde na základě politického rozhodnutí k zásadní změně zákona o SPOD v pojetí financování výkonu přenesené působnosti v oblasti SPOD. Následně lze uvažovat o stanovení pevného procentního podílu spolufinancování, stanovení pevné paušální platby hrazené ze státního rozpočtu (výdaje nad tuto částku hradí ORP) nebo vymezení konkrétního okruhu výdajů, které lze hradit z prostředků státního rozpočtu (výdaje mimo vymezený okruh hradí ORP).

Zdroje

Při zpracování analýzy byly použity následující zdroje dat:

- (1) dokument Ministerstva vnitra ČR „*Validace a varianty možných úprav systému financování přeneseného výkonu státní správy včetně příslušných podkladových analýz (zaměřených zejména na náklady, přínosy a dopady)*“, který je 3. částí veřejné zakázky „*Zpracování analytických podkladů vycházejících z implementačních plánů strategického rámce rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014 – 2020*“ (MV ČR, 8. 11. 2018), (dále jen „studie MV z roku 2018“)
- (2) *Analýza financování systému péče o ohrožené děti v České republice* (MPSV, 2018),
- (3) *Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy* (MV, 2007)
- (4) vlastní soubory dat MPSV o čerpání prostředků dotačního titulu dotace na činnosti vykonávané obcemi s rozšířenou působností a hl. m. Prahou v oblasti sociálně-právní ochrany dětí výkon SPOD (ÚZ 13011)
- (5) *Metodika Ministerstva práce a sociálních věcí pro poskytování dotací ze státního rozpočtu obcím s rozšířenou působností a hl. m. Praze na výkon agendy sociálně-právní ochrany dětí* (dále jen „Metodika dotace na výkon SPOD“)
- (6) Zasláné vyčíslení nákladů na agendu SPOD ze strany krajských úřadů.